

Komparácia právnej úpravy hodnotenia znaleckého posudku nevyžiadaného súdom v rámci občianskeho súdneho konania v Slovenskej republike a v Českej republike

Legislation Comparison of Expert Evaluation Opinion Unsolicited by Court in the Civil Proceedings in the Slovak Republic and in the Czech Republic

ABSTRAKT: Článok sa zaoberá problematikou hodnotenia znaleckého posudku nevyžiadaného súdom a predloženého účastníkmi konania ako dôkazu v rámci občianskeho súdneho konania, pričom v článku autor komparuje právnu úpravu obsiahnutú v ustanovení § 127 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) platného a účinného na území Slovenskej republiky a v ustanovení §§ 127 a 127a OSŘ platného a účinného na území Českej republiky. V článku sa autor zaoberá novelou uskutočnenou v Českej republike, ktorou došlo k vloženiu ustanovenia § 127a do OSŘ, ktoré autor bližšie špecifikuje a rozoberá. Článok ponúka pohľad na možné úvahy de lege ferenda v rámci hodnotenia znaleckého posudku najmä v Slovenskej republike, pričom znalecký posudok vypracovaný stranami v konaní sa v rámci OSP platného v Slovenskej republike vyhodnocuje len ako dôkaz listinou, čo je diametrálne odlišný postoj oproti právnej úprave v Českej republike, ktorá by v tomto smere mala pôsobiť pre slovenskú právu úpravu inšpiratívne. Článok sa komplexne zaoberá hodnotením znaleckých posudkov v Českej a Slovenskej republike, pričom článok je obohatený aj rozhodovacou praxou najvyšších súdov v oboch krajinách.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: znalec, dôkaz, znalecké dokazovanie, občiansky súdny poriadok

ABSTRACT: Article deals with the evaluation of by court unsolicited an expert opinion presented by the parties in civil proceedings like an evidence. The author compares in an article the Slovak legislation in Civil Procedure (hereinafter „CP“), § 127 with Czech legislation in CP, § 127 and § 127a. Author furthermore analyses an amendment of CP by which § 127a has been added into CP. An article offers insights on possible considerations de lege ferenda in the evaluation of expert opinion in Slovak republic. Expert opinion presented by the parties in proceedings within CP in Slovakia is evaluated only as documentary evidence which is vastly different from Czech CP that should be an inspiration for Slovak legislation. Article comprehensively address the evaluation expertise in the Czech republic and Slovakia. The article also contains previous decisions of the Highest courts in both countries.

KEYWORDS: expert, evidence, expert evidence, Code of Civil procedure

ÚVOD

Ako vyplýva z názvu príspevku „Komparácia právnej úpravy hodnotenie znaleckého posudku ako dôkazu v rámci občianskeho súdneho konania v Slovenskej republike a Českej republike“, tento je venovaný komparácii právnej úpravy hodnotenia znaleckého posudku ako dôkazu podľa platného a účinného občianskeho súdneho poriadku v Slovenskej republike a Českej republike. Oba procesné predpisy majú spoločný základ. Zákon č. 99/1963 Zb. platí na území dnes už samostatných štátov dodnes, pričom legislatívny vývoj bol spoločný až do 31. 12. 1992. Právo je dynamicky sa vyvíjajúca právna disciplína, preto aj procesný predpis – občiansky súdny poriadok logicky prešiel značnými zmenami či už na území Slovenskej alebo Českej republiky. V predmetnom príspevku analyzujeme ust. § 127 Slovenského občianskeho súdneho poriadku, ktoré

komparujeme s ust §§ 127 a 127a Českého občianskeho súdneho poriadku, pričom poukazujeme na základné odlišnosti a úskalia, najmä pri predložení znaleckého posudku stranou konania, ktorý znalecký posudok nebol vyžiadaný súdom a rozdiel nazerania súdov a hodnotenia takto predloženého dôkazu v SR a ČR.

V konaní pred súdom nemôže sudca riešiť odborné otázky a to ani vtedy, ak by disponoval potrebnou odbornou kvalifikáciou. Za odbornú otázku sa samozrejme nepovažujú právne otázky, o ktorých rozhoduje jedine sudca. Právna otázka nemôže byť otázkou znaleckou a ich odpovedanie alebo posudzovanie nepatrí do kompetencie znalca. Právne posúdenie veci je vždy úlohou súdu na podklade vykonaného dokazovania. Súd rozhodne vo veci samej na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov, ako aj na základe skutočností, ktoré neboli medzi účastníkmi sporné, ak o nich alebo o ich pravdivosti nemá dôvodné a závažné pochybnosti.

Znalec je osoba, ktorá sa prizve do konania v prípade, kedy v konaní vyvstali otázky, ktorých zodpovedanie závisí od odborných znalostí. V zásade platí, že znalecký posudok, by mal byť hodnotený ako každý iný dôkaz. Ustanovenie § 125 Občianskeho súdneho poriadku dispozitívne upravuje dôkazné prostriedky. Ako dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými môžeme zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov, fyzických a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov. Pokiaľ nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd. V zásade platí, že všetky dôkazné prostriedky sú na jednej úrovni a znalecký posudok nie je vyvýšený nad iné dôkazné prostriedky. Za dôkazný prostriedok slúžia všetky dostupné prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci. Z ustanovenia § 125 platí zákonná výnimka, a to taká, že v prípade ak účastník občianskeho súdneho konania k preukázaniu svojich tvrdení navrhne dôkaz, ktorý bol zabezpečený účastníkom v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi a ku ktorého zabezpečeniu resp. získaniu došlo porušením práv inej fyzickej alebo právnickej osoby, tak súd takýto dôkaz ako neprípustný nevykoná. Neprípustným dôkazom je preto i záznam telefonického rozhovoru, ktorý bol zabezpečený bez vedomia hovoriacich osôb.¹⁾ Ako dôkazný prostriedok môžu slúžiť všetky dôkazy, ktoré boli získané zákonným spôsobom a bez zásahu do práv tretích osôb. Z vyššie uvedeného zabezpečovania záznamu audiovizuálneho však platí aj výnimka a to vtedy, ak bol audiovizuálny záznam zabezpečený na verejne prístupných miestach, ktoré boli dostatočným spôsobom označené nálepkami alebo iným dobre viditeľným upozornením, z ktorého vyplýva, že priestor je zabezpečený kamerovým systémom.

Ako už bolo vyššie uvedené, znalecký posudok je len jedným z dôkazných prostriedkov, ktoré súd využije iba ak na posúdenie určitých skutočností sú potrebné odborné zdatnosti. Aj znalecký posudok je možno podrobiť kritickému hodnoteniu. Podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR *znalecký posudok (podľa ustanovenia § 125, § 127 OSŘ) súd síce hodnotí ako každý iný dôkaz podľa ustanovenia § 132 Občianskeho súdneho poriadku, odborné závery v ňom obsiahnuté však hodnoteniu súdu podľa ustanovenia § 132 OSŘ nepodliehajú. Hodnotenie dôkazu znaleckým posudkom spočíva v posúdení, či závery posudku sú náležite odôvodnené, či sú podložené obsahom nálezu, či bolo prihladené ku všetkým skutočnostiam, či závery posudku nie sú v rozpore s výsledkom ostatným výsledkov a či odôvodnenie znaleckého posudku zodpovedá pravidlám logického myslenia. Aby súd mohol znalecký posudok zodpovedne hodnotiť, nesmie sa znalec obmedziť vo svojom posudku len na podanie odborného záveru a práve naopak z jeho posudku musí mať súd možnosť zoznámiť sa z ktorých zistení znalec v posudku vychádza, akou cestou k tomuto zisteniu dospel a na základe akých úvah došiel k svojmu záveru.*²⁾

Z vyššie uvedeného rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR síce vyplýva, že znalecký posudok môže byť podrobený kritickému hodnoteniu, avšak toto kritické hodnotenie sa môže týkať prakticky iba formálnych častí znaleckého posudku, pričom odborné závery sa hodnoteniu laika – teda aj sudcu vymykajú. Pochybnosti

vyplývajú či je súd oprávnený hodnotiť i vedecké východiská, odborné metódy, o ktoré znalec opiera svoje závery. Osobne sa s týmto názorom Najvyššieho súdu ČR nestotožňujem, pretože ak by sa súd vždy stotožnil s odbornými závermi uvedenými v znaleckých posudkoch, tak v žiadnom prípade by nemohlo dôjsť k revíznym znaleckým posudkom v konaniach, okrem prípadu, ak by znalec nedodržiaval formálne náležitosti znaleckého posudku a dostatočne nejasne neodôvodnil spôsob, akým dospel k odbornému záveru v samotnom posudku. Podľa môjho názoru aj súd môže primeraným spôsobom v svojej kvalifikácii hodnotiť odborné závery znalca a z týchto vychádzať (najmä s prihliadnutím na skúsenosti súdu). Nič nebráni sudcovi prizvať si konzultanta aj na vyhodnotenie odborných otázok v znaleckom posudku, ktorým nerozumie a o ktorých nemá vedomosť. Podľa môjho názoru ani nie je vhodné, aby súd odôvodnil rozhodnutie záverom znaleckého posudku, o ktorom sám nie je presvedčený a ktorému sám de facto nerozumie. Pri hodnotení relevancie znaleckého posudku posudzujeme, či obsah znaleckého posudku vôbec vyvodil nejaké poznatky podstatné pre predmet konania.

V súlade s vyššie uvedeným je zásadným aj rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, v ktorom sa Najvyšší súd vyjadril k vyhodnocovaniu znaleckého posudku ako dôkazu: *I keď má znalecké dokazovanie špecifický charakter a zvláštne postavenie medzi dôkaznými prostriedkami, zostáva jeden z možných dôkazov. Tak ako ostatné dôkazy i znalecký posudok súd musí podrobiť hodnoteniu. Znalecký posudok preto musí spájať vysokú odbornosť so zrozumiteľnosťou slovného vyjadrenia, záveru a postupu, akým k nemu dospel, aby súd, prípadne iný orgán, pre ktorý je posudok určený, bol schopný pochopiť jeho dôkazný výzvam, aj keď sám nemal odborné vedomosti. Ak sa uvedené zásady nedodržia, prestal byť rozsudok, či iné rozhodnutie, výsledkom rozhodovania súdu (sudcu), ale ide iba o „znalecké rozhodnutie“, kde súd len deklaruje za svoj záver niekoho iného.*³⁾

S týmto rozhodnutím Najvyššieho súdu SR sa v plnej miere stotožňujem, pretože súd musí pochopiť výsledok znaleckého dokazovania a musí byť stotožnený s odbornými závermi, ktoré znalec uviedol. Nezrozumiteľnosť postupu znalca pri dosiahnutí odborných záverov, ich nezrozumiteľnosť, nejasnosť sa dá odstrániť predvolaním znalca a jeho vypočutím priamo na pojednávaní. Sudca sa nemôže nekriticky stotožniť so záverom znaleckého posudku, pretože ako bolo uvedené vo vyššie spomínanom judikáte, tak takéto nekritické stotožnenie sa so záverom znaleckého posudku je iba potvrdením, že súd prezentuje záver iného za svoj.

Podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu SSR *funkcia svedka a znalca je nezlučiteľná. Ak je niekto vo veci svedkom, nemôže byť pribratý za znalca. Ak je niekto pribratý za znalca, nemôže byť pri podávaní posudku vypočúvaný ako svedok, t.j. podľa procesných predpisov platných pre výsluch svedka, ale len podľa procesných predpisov platných pre výsluch znalca.*⁴⁾

Podľa môjho názoru nie je možné zamieňať výsluch znalca s výsluchom svedka podľa ustanovenia § 127 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku *Ak závisí rozhodnutie od posúdenia skutočností, na ktoré treba odborné znalosti, ustanoví súd po vypočutí účastníkov znalca. Súd znalca vyslúchne; znalcovi môže tiež uložiť, aby*

¹⁾ Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky R 39/1999.

²⁾ Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo 1810/2009 zo dňa 21. 10. 2009.

³⁾ Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 1Mobdo V 11/2008.

⁴⁾ Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR sp. zn. 4 Tz 98/76 zo dňa 3. 6. 1976

posudok vypracoval písomne. Ak je ustanovených niekoľko znalcov, môžu podať spoločný posudok. Namiesto výsluchu znalca môže sa súd v odôvodnených prípadoch uspokojiť s písomným posudkom znalca. Občiansky súdny poriadok výslovne v ustanovení § 127 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku počíta s výsluchom znalca. Výsluch svedka je taktiež jedným z dôkazných prostriedkov upravených v Občianskom súdnom poriadku. Podľa ustanovenia § 126 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku *Každá fyzická osoba je povinná ustanoviť sa na predvolanie na súd a vypovedať ako svedok. Musí vypovedať pravdu a nič nezamlčovať. Výpoveď môže odoprieť len vtedy, keby ňou spôsobil nebezpečenstvo trestného stihania seba alebo blízkym osobám; o dôvodnosti odopretia výpovede rozhoduje súd. Výpoveď môže odoprieť aj vtedy, ak by výpoveďou porušil svedecké tajomstvo alebo tajomstvo informácie, ktorá mu bola zverená ako osobe poverenej pastoračnou starostlivosťou ústne alebo písomne pod podmienkou zachovať mlčanlivosť.*

Pri dôkaze výpoveďou svedka musí súd vyhodnotiť vierohodnosť výpovede s prihliadnutím k tomu, aký má svedok vzťah k účastníkom konania a k prejednávanej veci a aká je jeho rozumová a duševná úroveň, k okolnostiam, ktoré doprevádzali jeho vnímanie skutočnosti, o ktorej vypovedá, vzhľadom k spôsobu reprodukcie týchto skutočností a k správaniu pri výpovedi (presvedčivosť, istota, plynulosť výpovede, ochota odpovedať na otázky a podobne) a k poznatkom získaným na základe hodnotenia iných dôkazov (do akej miery je dôkaz výpoveďou svedka súladný s inými dôkazmi, či im odporuje, prípadne, či sa vzájomne dopĺňajú); celkové posúdenie uvedených hľadísk potom poskytuje záver o pravdivosti či nepravdivosti tvrdených (preukazovaných) skutočností.⁵⁾ Úlohou svedka je teda vypovedať o skutočnostiach, ktoré sám vnímal svojimi zmyslami alebo sú mu o predmete konania známe. Osoba znalca nemôže byť vypočutá v konaní ako svedok z dôvodu, že do konania bola pribratá uznesením ako znalec a ako znalec musí aj vypovedať na súde, pretože podstatou jeho výpovede je ozrejmiť postupy, metódy a závery obsiahnuté v znaleckom posudku. De facto aj na pojednávaní pri výsluchu znalca dochádza k vykonávaniu znaleckej činnosti. Podľa ustanovenia § 127 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku druhá veta – *súd znalca vyslúchne; znalcovi môže tiež uložiť, aby posudok vypracoval písomne* – vyplýva, primárne podávanie ústnych znaleckých posudkov priamo na pojednávaní (aj keď realita je diametrálne odlišná a znalecké posudky sa v drvivej väčšine podávajú písomne). Podľa môjho názoru pri výsluchu znalca na pojednávaní dochádza k výkonu znaleckej činnosti, a preto znalec nemôže byť súdom poučený pred svojou výpoveďou ako svedok. Určite nejde len o akademický spor ale o skutočnosť zásadného významu, ktorá so sebou prináša aj dôsledky ekonomického charakteru. Znalec má nárok na znalečné v zmysle vyhlášky 491/2004 Z.z. o odmenách, náhradách výdavkov a náhradách za stratu času pre znalcov, tlmočníkov a prekladateľov. Svedok má nárok na svedecké, ktoré si musí uplatniť najneskôr v lehote troch dní od výsluchu alebo odo dňa, keď bolo svedkovi oznámené, že k výsluchu nedôjde o čom musí súd svedka poučiť. Svedkovia majú právo na náhradu hotových výdavkov a ušlého zárobku O znalečnom súd rozhodne do 30 dní od vykonania tohto dôkazu (§ 127 ods.1). Ak bolo

potrebné vykonať doplnenie alebo opravu znaleckého posudku, lehota 30 dní plynie odo dňa vykonania dôkazu doplneným alebo opraveným znaleckým posudkom. Ak bol podaný znalecký posudok, vzniká znalcovi právo na náhradu hotových výdavkov, náhradu za stratu času a na odmenu. Obdobne to platí aj v trestnom práve. Olej sa k tejto otázke vyjadril nasledovne: *znalca nemožno stotožňovať so svedkom, pretože svedok je nenahraditeľný, nikto ho nemôže zastúpiť v tom, čo on vnímal vlastnými zmyslami a vypovedá o skutočnostiach týkajúcich sa trestnej činnosti, o ktorých nadobudol vedomosti mimo trestného konania. Naopak, znalec je nahraditeľný, oboznamuje sa so skutočnosťami týkajúcimi sa trestnej činnosti počas trestného konania, či už štúdiom spisov, osobnou prítomnosťou pri vykonávaní procesných úkonov alebo vlastným skúmaním veci. Okrem toho znalec pri odpovediach na otázky využíva svoje odborné znalosti.*⁶⁾

Ak ani výsluch znalca v konaní neodstráni rozpory a pochybnosti, poprípade ešte vyvstanú ďalšie nejasnosti a nové otázky, prichádza do úvahy tzv. *revízný znalecký posudok*. Podľa ustanovenia § 127 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku znalecký posudok možno dať preskúmať aj inému znalcovi, vedeckému ústavu alebo inej inštitúcii. Ide o tzv. *revízný alebo kontrolný znalecký posudok*. Najčastejšie sa ku kontrolnému znaleckému posudku pristúpi vtedy, ak z prvého znaleckého posudku nie je zrejмый spôsob, akým znalec dospel k svojmu záveru, poprípade takýto znalec svoj znalecký posudok náležitým spôsobom nedokázal ozrejmiť alebo obhájiť ani pri výsluchu na pojednávaní, poprípade ani písomné doplnenie sa nejavilo ako dostatočné. Kontrolný znalecký posudok sa často využíva vtedy, ak v konaní je viacero protichodných znaleckých posudkov, poprípade k znaleckému posudku, ktorý nariadil súd predložil ako listinný dôkaz účastník svoj vlastný znalecký posudok, ktorý je diametrálne odlišný od znaleckého posudku, ktorý bol vypracovaný na podklade uznesenia o nariadení znaleckého dokazovania. Ešte predtým ako súd nariadi kontrolné znalecké dokazovanie, tak je podľa môjho názoru účelné, aby súd nariadil na pojednávaní konfrontáciu znalcov, aby si obhájili svoje znalecké posudky. V konečnom dôsledku je predpoklad, že pri konfrontácii znalci odstránia rozpory, ktoré medzi nimi vznikli. Ak ani takýto postup nebude dostatočný, súd nariadi kontrolné znalecké dokazovanie. Kontrolný znalecký posudok prichádza do úvahy aj vtedy, ak vo veci prebieha viacero súdnych konaní v totožnom predmete medzi inými účastníkmi a znalecký posudok vypracovaný v jednom konaní je diametrálne odlišný od znaleckého posudku vypracovaného v inom súdnom konaní. Nami uvádzané skutočnosti potvrdil i Najvyšší súd ČR v rozhodnutí R 33/1995 sp. zn. Cdon 24/94, podľa ktorého *závery znaleckého posudku nemožno bez ďalšieho preberať, ale je potrebné v prípade potreby ich overiť aj inými dôkazmi, a to najmä vtedy, ak môžu byť pochybnosti o správnosti znaleckého posudku. Tak tomu je napríklad ak pripustí znalecký posudok možnosť spresnenia ním uvádzaných údajov, avšak k tomuto spresneniu znalec neprikróčí, alebo ak postupuje znalec v znaleckom posudku podľa určitého predpisu, ale v dielčom závere sa od neho bez ďalšieho zdôvodnenia odchyli.*

Znalecký posudok, ktorý je vyhotovený mimo konania niektorým z účastníkov konania sa vyhodnocuje iba ako listinný dôkaz, nie

⁵⁾ Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 30 Cdo 3577/2008 zo dňa 27. októbra 2010.

⁶⁾ Olej, J.: Slovenská advokácia a nové trestné kódexy. Bulletin slovenskej advokácie. Bratislava 2006, s. 223.

ako znalecký posudok. K tejto otázke zaujal svoje stanovisko aj Najvyšší súd Slovenskej republiky: *ak je súdu v konaní predložený posudok, ktorý síce vypracovala osoba zapísaná v zozname znalcov, avšak jeho vypracovanie nenariadil súd (napr. posudok bol vypracovaný na základe požiadania účastníka konania), skutočne nejde o znalecký posudok v zmysle ustanovenia § 127 Občianskeho súdneho poriadku. Aj takýmto „posudkom“ môže však vykonať dôkaz, ale iba ako listinou. Rozdielnosť sa prejaví najmä v hodnotení tohto dôkazu. Pokiaľ súd napriek tomu v procese vyhodnocovania výsledku vykonaného dokazovania prizná stupeň preukázateľnosti inak zisteniam vyplývajúcich zo znaleckého posudku (§ 127 Občianskeho súdneho poriadku) takým zisteniam, ku ktorým dospel na základe „posudku“ vyhodnoteného nie po nariadení súdom, ale na požiadanie niektorého z účastníkov konania, nejde o procesný postup súdu zakladajúci príslušnosť dovolania v zmysle § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku.⁷⁾*

V zásade teda platí, že znalecký posudok, ktorý nebol nariadený súdom, avšak takýto znalecký posudok predložila niektorá strana v konaní sa v občianskom súdnom konaní vyhodnotí ako listinný dôkaz a nie ako znalecký posudok. Občiansky súdny poriadok upravuje v ustanovení § 129 vykonávanie listinných dôkazov. Dôkaz listinou sa vykoná tak, že predseda senátu alebo samosudca na pojednávaní listinu prečíta alebo oznámi jej obsah; to neplatí, ak súd vo veci nenariaduje pojednávanie. Predseda senátu alebo samosudca môže uložiť tomu, kto má listinu potrebnú na dôkaz, aby ju predložil, alebo ju obstará sám od iného súdu, orgánu alebo právnickej osoby. Listina ako dôkazný prostriedok je správa v písomnej jazykovej forme, zachytená na hnutel'nom podklade (napr. papier, pergamen, látka), ktorý možno predložiť súdu. Listiny možno deliť podľa ich povahy na súkromné a verejné. Čo je verejnou listinou upravuje zákon priamo v ustanovení § 134 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého listiny vydané súdmi Slovenskej republiky, alebo inými štátnymi orgánmi v medziach ich právomoci, ako i listiny, ktoré sú osobitnými predpismi vyhlásené za verejné, potvrdzujú, že ide o nariadenie alebo vyhlásenie orgánu, ktorý listinu vydal, a ak nie je dokázaný opak, i pravdivosť toho čo sa v nich osvedčuje alebo potvrdzuje. Z tohto vyplýva, že zákon výslovne uvádza čo sa považuje za verejnú listinu. Iné listiny ako výslovne uvedené v ustanovení § 134 sa považujú za listiny súkromné. V zmysle ustanovenia § 134 platí aj prezumpcia správnosti listiny, ak sa nepreukáže opak. Opak sa môže preukázať napríklad tým, že by bola listina vyhlásená za falzifikát. Listinou, ktorá je osobitným predpisom vyhlásená za verejnú je napríklad notárska zápisnica. Ostatné listiny, čiže listiny, ktoré nie sú v zmysle ustanovenia § 134 Občianskeho súdneho poriadku vyhlásené za verejné sú súkromnými listinami. Rozdiel v ponímaní medzi súkromnou a verejnou listinou je zásadný, a to z toho dôvodu, že pri verejných listinách sa neposudzuje ich správnosť, ale posudzuje sa len pravosť. Pri súkromných listinách súd skúma pravosť, teda či pochádza od vystaviteľa, ako aj ich pravdivosť, teda správnosť ich obsahu. V zmysle citovaného rozhodnutia Najvyššieho súdu SR teda bude vyplývať, že v prípade, ak si účastník konania zaobstará do súdneho konania znalecký posudok, tento bude vyhodnotený ako dôkaz, avšak iba ako dôkaz listinou, pričom znalecký posudok

má povahu súkromnej listiny. Rovnaký postoj zaujal aj Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí R 12/1976, podľa ktorého *v občiansko-súdnom konaní o náhradu škody spôsobenej trestnou činnosťou sa súdy často spoliehajú na posudok znalca podaný v trestnom konaní. V niektorých prípadoch však nestačí vykonať dôkaz konštatovaním obsahu tohto posudku v zmysle ustanovenia § 129 Občianskeho súdneho poriadku. V prípade námietok niektorého z účastníkov treba k sporným otázkam vykonať znalecké dokazovanie.*

Podľa ustanovenia § 129 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku dôkazy listinami treba vykonávať tak, že predseda senátu ich na pojednávaní prečíta alebo oznámi ich obsah. Tento spôsob vykonávania dôkazov musí byť zrejmý zo zápisnice z pojednávaní. Vykonávanie dôkazu celým spisom súhrnne nie je správne, pretože potom nemožno posúdiť, ktoré konkrétne dôkazné prostriedky, napr. z trestného spisu, súd využil, keď spravidla nedochádza k tomu, že by sa v občianskom súdnom konaní čítal alebo oboznamoval obsah celého spisu.⁸⁾

Znalecký posudok vypracováva znalec ako osoba odborne zdatná. Ak účastník konania predloží do konania znalecký posudok, ktorý si sám zaobstaral, tak sa posudzuje ako listinný dôkaz. Druhý účastník konania – protistrana môže takýto dôkaz spochybniť a to najmä jeho pravdivosť, poprípade aj pravosť. Účastník, ktorý do konania znalecký posudok predložil musí preukázať pravosť a správnosť obsahu tejto súkromnej listiny. Súd však nemá povinnosť vypočítať znalca, aby tento svoj znalecký posudok pred súdom obhájil a uniesol závery, ktoré sú v ňom uvedené. Takáto povinnosť súdu nevyplýva z platných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, pretože na znalecký posudok predložený účastníkom sa hľadí len ako na listinný dôkaz a súd tento listinný dôkaz vyhodnocuje ako súkromnú listinu. Dôkaz listinou sa vykonáva oboznámením jej obsahu, nie predvolaním a vypočutím osoby, ktorá listinu spísala. Súd nemá povinnosť predvolať na pojednávanie znalca a tohto na sporné skutočnosti vypočítať, poprípade mu uložiť povinnosť, aby znalecký posudok doplnil, alebo sa vyjadril k sporným skutočnostiam. V uvedenom prípade sa môže účastník konania, ktorý predložil znalecký posudok do konania dostať do nerovnej pozície, pretože ako osoba nie odborne zdatná nebude vedieť náležitým spôsobom obhájit' závery znalca vo vypracovanom znaleckom posudku.

Zásadnou novelou OSŘ v Českej republike došlo k zavedeniu do Občianskeho súdneho poriadku ustanovenie § 127a, podľa ktorého, *v prípade ak znalecký posudok predloží účastník konania a tento znalecký posudok má všetky zákonom požadované náležitosti a obsahuje doložku znalca o tom, že si je vedomí následkov vedome nepravdivého znaleckého posudku, postupuje sa pri vykonávaní tohto dôkazu rovnako ako keby sa jednalo o znalecký posudok vyžiadaný súdom. Súd umožní znalcom, ktorého niektorá zo strán požiadala o znalecký posudok, nahliadnuť do spisu, alebo mu inak umožniť zoznámiť sa s informáciami potrebnými pre vypracovanie znaleckého posudku.*

Táto novela OSŘ je významná a zásadná v tom smere, že účastník ktorému súd nevyhoví pri navrhovaní dôkazov, vykonať dôkaz znaleckým dokazovaním, môže si vypracovať znalecký posudok sám, pričom na tento znalecký posudok sa bude prihliadať ako

⁷⁾ Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo 16/2012 z 12. 11. 2012.

⁸⁾ Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR R 22/1979.

na znalecký posudok vyžiadaný súdom. Zákon však vyžaduje, aby takýto znalecký posudok bol vypracovaný odborne zdatnou osobou – znalcom a obsahoval doložku, že znalec si je vedomý všetkých následkov vedome nepravdivého znaleckého posudku. Súd je povinný hodnotiť tento dôkaz rovnako, ako keby išlo o znalecký posudok vyžiadaný súdom. Zásadnou je aj posledná veta predmetného ustanovenia § 127a OSŘ, a to, že súd umožní znalcovi, ktorého niektorá zo strán požiada o vypracovanie znaleckého posudku, nahliadnuť do spisu, alebo mu umožní inak sa zoznámiť s informáciami potrebnými pre vypracovanie znaleckého posudku. Súdny sú teda povinné poskytnúť znalcovi súčinnosť, a to či už predložením súdneho spisu, umožnením nahliadnuť do súdneho spisu, alebo vyhotovením fotokópie súdneho spisu. Toto je zásadný rozdiel oproti právnej úprave platnej v SR, pretože v prípade, ak by si účastník konania dal vypracovať znalecký posudok sám, musí zabezpečiť všetky listiny a podklady, a to napríklad tým, že by účastník konania musel sám ísť nahliadnuť do súdneho spisu a vyhotoviť si fotokópiu súdneho spisu. Znalec nie je oprávnený nazrieť do súdneho spisu, keďže nie je účastníkom konania, ani nie je právnym zástupcom účastníka konania.

Výklad ustanovenia § 127a OSŘ poskytol aj Najvyšší súd Českej republiky v rozsudku sp. zn. 26 Cdo 3928/2013, ktorý dal účastníkom konania do ruky silnú zbraň. Jasne totiž vyložil ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku obsiahnuté v § 127a. Podľa tohto ustanovenia má účastník konania právo na základe vlastnej úvahy predložiť súdu znalecký posudok prípadne aj revízný znalecký posudok na posudok vyžiadaný súdom alebo iným účastníkom. Ak tento posudok spĺňa dané náležitosti, musí na neho súd nazeráť, ako by si ho vyžiadaval sám. Potom o neho môže oprieť aj svoje rozhodnutie. Predkladanie dôkazov vo forme znaleckých posudkov aj revíznych znaleckých posudkov môže byť viac v réžii účastníka konania, čím nepochybne získa strategickú výhodu a aktivitu na svoju stranu.

Vo vyššie uvedenom prípade, ktorý skončil až na Najvyššom súde Českej republiky mali súde k dispozícii celkom štyri znalecké posudky, ktoré sa vo svojich záveroch výrazne líšili. Ako býva obvyklé, žalobkyňa oprela svoj nárok vlastným znaleckým posudkom. Žalovaná predložila súdu revízný posudok na tento posudok. K tomu súd ustanovil sám do konania znalca na podanie znaleckého posudku a na tento posudok si vyžiadaval ešte revízný znalecký posudok znaleckého ústavu. Zaujímavé bolo, ako súde tieto posudky hodnotili. Najvyšší súd jasne potvrdil, že z procesného hľadiska majú všetky posudky rovnakú váhu, pretože obsahovali všetky formálne náležitosti podľa ustanovenia § 127a Občianskeho súdneho poriadku. Ide najmä o to, aby posudky obsahovali doložku znalca o tom, že si je vedomý následkov vedome nepravdivého znaleckého posudku. S týmto výkladom žalobkyňa nesúhlasila a neúspešne tvrdila, že súde pochybili pri hodnotení dôkazov vo forme znaleckých posudkov. Konkrétne namietala, že súde ignorovali revízný znalecký posudok zadaný súdom a preferovali znalecký posudok, ktorý si nechala vypracovať žalovaná. Podľa žalobkyne mali súde v prípade pochybností o správnosti revízneho znaleckého posudku vyžiadaného súdom vyzvať revízneho znalca na odstránenie väd posudku alebo zadať ďalší, v poradí už piaty znalecký posudok. Súd túto argumentáciu odmietol a nakoniec sa priklonil práve k posudku predloženému žalovanou, ktorý považoval za najviac presvedčivý. Dôvodom pre

toto rozhodnutie nebola jeho procesná váha alebo iné formálne hľadiská, ale jeho kvalita. V ostatných znaleckých posudkoch súd videl chyby najmä v týchto ohľadoch:

- výsledky a odhady neboli presvedčivo doložené a odôvodnené,
- bol zistený rozpor v logickom myslení, ktorý viedol k absurdným záverom,
- bola použitá len jedna metóda, ktorá nebola adekvátna,
- zadanie posudku nebolo splnené a nebolo relevantné pre posudzovaný prípad.

V prípade súdom vyžiadaného revízneho znaleckého posudku súd navyše konštatoval, že jeho nedostatky sa nepodarilo odstrániť ani vypracovaním dodatkom a výsluchom znalca.

Ku kvalite znaleckých posudkov Najvyšší súd dodal, že súd hodnotí presvedčivosť posudku, a to v týchto smeroch:

- či je úplný vo vzťahu k zadaniu,
- či závery posudku sú náležité a logicky odôvodnené a či sú podložené obsahom nálezu,
- či sa prihliadalo na všetky skutočnosti, s ktorými sa bolo treba vysporiadať,
- či existuje súlad s ostatnými vykonanými dôkazmi.

Súd hodnotí znalecký posudok ako akýkoľvek iný dôkaz, nemôže však preskúmať vecnú správnosť odborných záverov.⁹⁾

Ďalšou otázkou je zastupovanie účastníka v občianskom súdnom konaní. Účastník sa môže dať v konaní zastupovať zástupcom, ktorého si zvolí. Ak nejde o zastupovanie podľa § 26 Občianskeho súdneho poriadku, môže si účastník zvoliť za zástupcu len fyzickú osobu. V tej istej veci môže mať účastník súčasne len jedného zvoleného zástupcu; to neplatí, ak ide o zastúpenie advokátom. Ako zástupcu si účastník môže vždy zvoliť advokáta. Plnomocenstvo udelené advokátovi nemožno obmedziť. Účastník sa môže dať zastúpiť aj ktoroukoľvek fyzickou osobou spôsobilou na právne úkony. Tento zástupca môže konať jedine osobne. Súd rozhodne, že zastúpenie fyzickou osobou nepripúšťa, ak zástupca zrejme nie je spôsobilý na riadne zastupovanie, alebo ak ako zástupca vystupuje v rôznych veciach opätovne. V niektorých špecifických konaniach akými sú konania vo veciach ochrany osobnosti podľa Občianskeho zákonníka, vo veciach ochrany podľa predpisov o masovokomunikačných prostriedkoch, v sporoch vyvolaných alebo súvisiacich s konkurzom a reštrukturalizáciou, v sporoch o ochranu hospodárskej súťaže, v sporoch z porušenia alebo ohrozenia práva na obchodné tajomstvo, v sporoch z právnych vzťahov týkajúcich sa zmeniek, šekov alebo iných cenných papierov, v sporoch súvisiacich s ochranou práva duševného vlastníctva, v konaní s cudzím prvkom, v konaní podľa piatej časti tretej hlavy tohto zákona, vo veciach podľa § 261 ods. 3 Obchodného zákonníka a v konaní podľa Exekučného poriadku sa zastúpenie podľa sa zastupovanie fyzickou osobou nepripúšťa. To neplatí, ak zástupca účastníka konania má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v odbore právo a účastník konania je jeho blízkou osobou. Čím sa má zabrániť pokútnemu poskytovaniu právnych služieb.

⁹⁾ Právna veta rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 26 Cdo 3928/2013 zo dňa 22.01.2014: *ak spĺňa znalecký posudok predložený účastníkom konania predpoklady ustanovené v § 127 ods 2 a § 127a Občianskeho súdneho poriadku, pozerá sa na neho ako na znalecký posudok vyžiadaný súdom a to platí aj vtedy, ak ide o revízný znalecký posudok.*

Problematickým vidím aj splnomocnenie znalca na úkon nazretia do súdneho spisu. Týmto splnomocnením by znalec získal postavenie zástupcu účastníka konania, aj keď len na úkon nazretia do súdneho spisu a vyhotovenie fotokópií, čím by podľa môjho názoru došlo automaticky k zníženiu hodnovernosti znaleckého posudku, pretože bol síce vypracovaný znalcom, ale tento v konaní vystupoval ako zástupca účastníka, hoci len na úkon nazretia do súdneho spisu. Na základe takéhoto písomného splnomocnenia by následne znalec mohol aj v zmysle platných právnych predpisov platných na území SR do súdneho spisu nazrieť, čo však z môjho pohľadu prináša aj úskalie v podobe možného spochybnenia nestrannosti znalca protistranou, pretože znalec de facto vypracoval znalecký posudok ako zástupca účastníka.

ZÁVER

Zastávam názor, že platná právna úprava v ČR je inšpiratívna a možno by stála za úvahu novela Občianskeho súdneho poriadku platného v SR, a to z toho dôvodu, že znalecký posudok, či už ide o znalecký posudok vyžiadaný súdom alebo znalecký posudok predložený účastníkom konania vždy musí vypracovať znalec, čiže osoba odborne zdatná a zapísaná v zozname znalcom, vedenom Ministerstvom spravodlivosti SR. Znalec nesie zodpovednosť za vypracovaný znalecký posudok, pričom znalecké posudky vypracováva v súlade s platnými právnymi predpismi. Nevidím rozdiel v znaleckom posudku, ktorý vypracuje znalec ustanovený súdom, alebo znalec, ktorý je na vypracovanie znaleckého posudku požiadaný zadávateľom – účastníkom občianskeho súdneho konania. Podľa môjho názoru stále ide o znalecký posudok vypracovaný osobou na to určenou a zapísanou v príslušnom zozname, ktorá musí spĺňať kvalifikačné predpoklady a ktorá za takýto znalecký posudok nesie zodpovednosť. V podstate podľa môjho názoru ide o rovnocenné dôkazy, a to z toho dôvodu, že vždy sa jedná o znalecký posudok a preto zastávam názor, že

nemožno vyvyšovať znalecký posudok, ktorý bol vypracovaný súdom ustanoveným znalcom nad znalecký posudok, ktorý bol vypracovaný na základe objednávky účastníka konania. Týmto sa dostáva účastník konania do nerovného postavenia, keďže jeho znalecký posudok je považovaný za listinný dôkaz. Zastávam názor, že znalecký posudok zadaný účastníkom konania a ním predložený do občianskeho súdneho konania by mal mať rovnocenné postavenie ako znalecký posudok zadaný súdom, a to z tých dôvodov, ako som uviedol vyššie.

LITERATÚRA

- [1] OLEJ J.: Slovenská advokácia a nové trestné kódexy. *Bulletin slovenskej advokácie*. Bratislava 2006, s. 223.

Judikatúra

Rozhodnutia súdov Českej republiky:

- [2] Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 26 Cdo 3928/2013 zo dňa 22. 1. 2014.
 [3] Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 30 Cdo 3577/2008 zo dňa 27. 10. 2010.
 [4] Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo 1810/2009 zo dňa 21. 10. 2009.
 [5] Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky R 39/1999.
 [6] Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR R 22/1979.

Rozhodnutia súdov Slovenskej republiky:

- [7] Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej Republiky sp. zn. 1Mobdo V 11/2008.
 [8] Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR sp. zn. 4 Tz 98/76 zo dňa 3. 6. 1976.
 [9] Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo 16/2012 zo dňa 12. 11. 2012.